

Nr 13.

Av herr Nilson, Karl August, angående avlöningsförbättring för de vid blindinstitutet anställda handarbetslärarinnorna och lärarinnan i hushållsgöromål.

Genom kungl. brev den 19 juni 1919 är i överensstämmelse med riksdagens beslut avlöningen för de vid kungl. blindinstitutet anställda handarbetslärarinnorna ävensom lärarinnan i hushållsgöromål fastställd till förutom fri bostad med värme, 2,400: — kr., därav 1,600: — kr. lön och 800: — kr. tjänstgöringspengar jämte tre ålderstillägg å 200: — kr. Riksdagens beslut härom var i överensstämmelse med den kungl. propositionen, vilken emellertid i ett annat avseende ändrades, ity att hantverkslärares kontanta avlöning, på grund av motioner, höjdes från av Kungl. Maj:t föreslagna 2,600: — kr. med tre ålderstillägg å 300: — kr. till 3,000: — kr. med tre ålderstillägg å 300: — kr., vilket innebar en anslutning till vad från institutets direktion, blindskoleinspektören och folkskoleöverstyrelsen föreslagit, utom beträffande ålderstilläggen som föreslagits skola utgå med 400: — kr. Genom de sålunda fattade besluten komma de manliga och kvinnliga undervisarna i handarbete, som enligt 1908 års stat för institutet varit likställda, att bli betydligt skilda, och hantverkslärares bli i lönehänseende ställda framför även ämneslärarinnorna, vilka enligt 1919 års stat, förutom bostad med värme, åtnjuta 2,800: — kr., därav 1,800: kr. lön och 1,000: — kr. tjänstgöringspengar jämte tre ålderstillägg å 300: — kr.

De tre handarbetslärarinnorna vid institutet ha nu i petition till Kung. Maj:t — någon ordinarie lärarinna i hushållsgöromål fanns ej vid tiden för petitionens ingivande — begärt att i lönehänseende bli likställda

med ämneslärarinnorna, med vilka de i tjänstgöringshänseende kunna likställas såväl vad antalet lektionstimmar betäffar som med avseende på den s. k. jouren, d. v. s. tillsynen över de blinda under den del av dagen, då dessa ej äro upptagna av lektioner. Denna petition har tillstyrkts såväl av institutets direktion och blindskoleinspektören som av skolöverstyrelsen men ej föranlett kungl. proposition.

Då emellertid de nämnda handarbetslärarinnorna synas mig i tjänstgöringshänseende vara likställda med ämneslärarinnorna och då deras utbildning faktiskt är i ett flertal fall fullt jämförlig, om än den nu gällande stadgan för blindanstalterna ej uppställt en sådan fordran, anser jag det vara tillbörligt att de även i lönehänseende jämställas med ämneslärarinnorna. Likaså synes det mig billigt, att den begärda likställigheten i lönehänseende inträder från den dag, då den nya staten börjar tillämpas, d. v. s. från den 1 januari 1920.

Med hänvisning till den motivering som är förebragt i såväl handarbetslärarinnornas underdåniga skrivelse till Kungl. Maj:t som ock blindskoleinspektörens utlåtande och skolöverstyrelsens framställning, vilka handlingar här bifogas som bilagor nr 1, 2 och 3, hemställer jag alltså,

att riksdagen ville besluta den ändring i staten för blindskolorna från 1920 års början, att avlöningen för handarbetslärarinnorna och för lärarinnan i hushållsgöromål skall ntgå med 2,800:— kr., varav 1,800:— kr. lön och 1,000:— kr. tjänstgöringspen-
gar, förutom husrum med värme, vartill kunna komma tre ålderstillägg å 300:— kr. efter resp. 5, 10 och 15 års tjänstgöring, samt för detta ändamål,

dels höja det *ordinarie anslaget* för institutet och förskolan för blinda nu 103,150:— kr. med 1,600:— kr. till 104,750:— kr.,

dels anvisa å tilläggsstat för 1920 ett belopp av 1,600:— kr.

Stockholm den 16 Januari 1920.

K. A. Nilson.

Avskrift.

Bilaga nr 1.

Till KONUNGEN.

I den skrivelse av den 28.8.1918, vari blindinstitutets rektor gjorde framställning till direktionen angående underdånig skrivelse om ny stat, heter det, vad institutets handarbetslärarinnor beträffar, att »de ha sin motsvarighet i seminariernas lärarinnor i kvinnlig slöjd. Men under det de senare för sin bestämda lön tjänstgöra 22 veckotimmar, ha institutets handarbetslärarinnor under senaste läsår tjänstgjort i medeltal 27 veckotimmar, vilket för dem torde vara en ganska normal siffra, vartill kommer, att de ha den s. k. jouren, d. v. s. skyldighet att övervaka institutets barn på ledighetstiden, ett arbete, som plägar åligga dem var fjärde vecka under terminerna och jullovet och kan påläggas dem även under sommarferierna, om än detta på senare åren ej brukat förekomma. »Jourandet», som sträcker sig från det att barnen stiga upp och till dess de gå till sängs samt någon gång också kan ta nattens timmar i anspråk t. ex. vid resor och plötsliga sjukdomsfall, är ett ganska krävande arbete och tillika ur uppfostringssynpunkt av mycket stor vikt. Det utföres lika av ämnes- och handarbetslärarinnorna, och då därtill handarbetsundervisningen utgör en både kvantitativ och kvalitativ mycket väsentligare del av den blinda flickans uppfostran än av seminarieelevens, finner jag mig oförhindrad att för institutets handarbetslärarinnor föreslå en högre avlöning än den som stadgats för de nämnda seminarielärarinnorna och att hemställa om deras likställande med förskolelärarinnorna i samtliga avlöningsförmåner.»

I överensstämmelse härmed upptog direktionen i sitt underdåniga förslag till ny lönestat för oss handarbetslärarinnor, förutom bostad med värme, en begynnelseavlöning å 2,800 kronor, därav 1,800 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspengar jämte tre ålderstillägg å lönen, vart och ett å 300 kronor, varigenom slutavlöningen skulle uppgå till 3,700 kronor, d. v. s. samma avlöningsbelopp som för institutets ämneslärarinnor och förskolelärarinnor.

Till detta förslag anslöto sig såväl inspektören för blindskolorna som folkskoleöverstyrelsen, vilken senare anför, att handarbetslärarinnornas betydelse för de blinda flickornas uppfostran och utbildning är så stor och de anspråk i avseende på uppfostringsförmåga, som måste ställas på dem, så betydande, att likställighet mellan dem och ämneslärarinnorna i avlöningshänseende är fullt berättigad. Härtill kan läggas, att vid tillsättandet av handarbetslärarinneplatserna vid institutet, dess direktion under senare år alltid lämnat dem åt innehavarinnor, som äga elementarskolebildning, jämte det att de genomgått slöjdseminarium, praktisk och teoretisk vävkurs och andra handarbetskurser samt sålunda ägnat väl så lång tid åt sin utbildning som de flesta av förskolelärarinnorna. Också

var i den första lönestat som gällde, då förskolorna för blinda inrättades, handarbetslärarinnornas lön i högsta lönegraden satt 100 kronor högre än förskolelärarinnornas och lika med hantverkslärarnas. Enligt 1915 års stat för Kristinehamn var också ämnes- och hantverkslärarna där med oss jämnställda. Likheten med hantverkslärarna upphävdes i såväl direktionens som överstyrelsens statförslag av 1918, säkerligen på grund av hantverkslärarnas egenskap av familjeförsörjare, och i direktionens nådiga proposition, som Eders Kungl. Maj:t avlät till 1919 års riksdag, sattes de kontanta avlöningsförmånerna i första lönegraden för folkskolelärarinnorna och ämneslärarinnorna vid institutet till 2,800, för arbetslärare till 2,600 och för handarbetslärarinnor till 2,400, varjämte de sistnämndes ålderstillägg föreslogos till 200 kronor, under det de båda förra grupperna föreslogos till 300 kronor, varigenom skillnaden i den högre lönegraden blev än större. Häri gjorde sedermera riksdagen på grund av enskilda motioner den ändringen, att hantverkslärarnas löner höjdes till 3,000 kronor, under det att i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts proposition förskolelärarinnornas lön bestämdes till 2,800 kronor och handarbetslärarinnornas till 2,400 kronor, allt med ålderstillägg enligt propositionen.

Genom denna partiella ändring i Eders Kungl. Maj:ts förslag har skillnaden mellan oss och hantverkslärarna ökat utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, och har läget blivit så förändrat, att vi våga hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville taga vår lönefråga under förnyad omprövning, och detta så mycket hellre, som en av de motionärer, som föranlett avvikelsen i riksdagens beslut, i den debatt, som i första kammaren föregick avgörandet, lärt ha yttrat, att det endast berott på ett förbiseende, under en brådskande tid, att han ej väckt förslag om en höjning även av handarbetslärarinnornas löner.

Då vi genom den år 1918 fastställda staten blivit satta under såväl förskolelärarinnorna, framför vilka vi tidigare varit satta, som ock under arbetslärarna, med vilka vi ännu i 1908 års stat voro jämnställda, hemställa vi, att Eders Kungl. Maj:t ville till nästkommande riksdag avlåta nådig proposition om sådan ändring i senast beslutade stat för kungl. blindinstitutet, att handarbetslärarinnorna bli jämnställda med förskolelärarinnorna och ämneslärarinnorna vid institutet och sålunda erhålla en kontant årsavlöning av 1,800 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspengar, tillsammans 2,800 kronor, varjämte lönen må kunna höjas efter 5 år med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.

Därest denna vår hemställan vinner nådigt bifall, anhålla vi tillika, att Eders Kungl. Maj:t ville hos riksdagen göra framställning om denna löneförbättrings ikraftträdande från och med de 1:a nästkommande januari.

Underdånigst:

Hedvig Stenhammar.

Ellen Johansson.

Brita Thordeman.

Tomtebodas Blindinstitutet i maj 1919.

Avskrift.

Bilaga nr 2.

TILL FOLKSKOLEÖVERSTYRELSEN.

De tre handarbetslärarinnorna vid kungl. blindinstitutet ha gjort underdånig framställning om sådan ändring i den i år antagna lönestaten för institutet, att de därigenom bleve likställda med institutets ämneslärarinna och lärarinnorna vid förskolorna för blindas, och denna framställning har jämte institutets direktions tillstyrkande underdåniga skrivelse remitterats till överstyrelsen, som anmodat mig att avgiva yttrande i ämnet. Med anledning därav får jag härmed anföra: I den skrivelse, vari jag väckte det förslag, som föranledde direktions underdåniga framställning av den 28 augusti 1918 angående ny stat, jämnstälde jag helt och hållet arbetslärarinnorna med institutets ämneslärarinna på grunder, som finnas återgivna i den av föreliggande underdåniga petitionen. Såväl direktions som överstyrelsen gjorde på samma sätt, men i den kungl. propositionen sänktes deras förmåner vad begynnelseavlöningen beträffar med 400 kronor, och ålderstilläggen sänktes till 200 kronor mot ämneslärarinnornas 300, varför den kontanta slutavlöningen blev för de förra 3,000 kr. och för de senare 3,700 kr. Samtidigt sänkte Kungl. Maj:t också de föreslagna avlöningsbeloppen för några andra lärare vid blindanstalterna bl. a. hantverkslärarna. Statsutskottet följde den kungl. propositionen beträffande dessa lönefrågor utom vad angår hantverkslärarna, vilkas förmåner, på grund av enskilda motioner, höjdes i det närmaste till vad direktions och överstyrelsen förordnat. Genom denna partiella ändring av Kungl. Maj:ts proposition har skillnaden mellan de förut likställda undervisarna i handarbete blivit ganska stor och större än Kungl. Maj:t förutsatt, och frågan kommit i ett i viss mån annat läge, sedan den senast var före hos Kungl. Maj:t, varföre ett tillmötesgående av framställningen synes möjligt, ehuru det innebär en ändring i en ännu ej till tillämpning kommen stat. Då de skäl, som jag tidigare anfört för att likställande av handarbets- och ämneslärarinnorna alltjämt tyckas mig äga giltighet, tillstyrker jag bifall till den gjorda underdåniga framställningen i vad lönebeloppen angår. Vad beträffar petitionens anhållan, att förbättringen skulle inträda redan från ingången av 1920, torde den icke ha någon utsikt till framgång, då en likartad framställning om retroaktiv tillämpning under 1919 av hela den nya lönestaten, som gjordes till 1919, ej vann avseende. Ett bifall härtill skulle ej föranleda någon ojämnhet i förhållande till lärarinnor vid andra statens blindskolor, då den tidigare, såsom ämneshandarbetslärarinna vid Kristinehamn betecknade lärarinna, som för övrigt övervägande har intellektuell undervisning, i den nya staten har sig tillerkänd en avlöning, som är lika med den, som tillkommer institutets ämneslärarinna.

Gustaf Åstrand.

Avskrift.

Bilaga nr 3.

54. *Institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas,*

I underdånig skrivelse den 28 november 1918 angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid blindundervisningsanstalterna hemställde folkskoleöverstyrelsen, bland annat, i överensstämmelse med direktionens för institutet och förskolan för blindas å Tomteboda samt inspektörens för blindundervisningen förslag, att avlöningen för envar av tre handarbetslärarinnor och för lärarinnan i hushållsgöromål vid blindanstalten å Tomteboda måtte bestämmas till samma belopp som för ämneslärarinnorna vid samma anstalt eller till 2,800 kronor jämte 3 ålderstillägg å 300 kronor förutom fri bostad med värme samt avlöningen åt arbetslärarna vid anstalten till 3,000 kronor jämte 3 ålderstillägg å 400 kronor förutom fri bostad och värme.

I Eders Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1919 års riksdag nr 167 gjordes i överstyrelsens förslag bland annat den ändring, att avlöning föreslogs skola utgå till ifrågavarande handarbetslärarinnor och lärarinnan i hushållsgöromål med 2,400 kronor jämte 3 ålderstillägg å 200 kronor och för arbetslärare med 2,600 kronor jämte 3 ålderstillägg å 300 kronor.

På grund av inom riksdagen väckta motioner beslöt emellertid riksdagen den ändringen i Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, att lönen för arbetslärarna fastställdes till 3,000 kronor jämte 3 ålderstillägg å 300 kronor, varemot de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna lönebeloppen och ålderstilläggen för handarbetslärarinnorna och lärarinnan i hushållsgöromål godkändes oförändrade.

Nu hava handarbetslärarinnorna vid blindanstalten å Tomteboda hos Eders Kungl. Maj:t gjort underdånig framställning om proposition till nästkommande riksdag om sådan ändring i den beslutade staten för anstalten, att handarbetslärarinnorna skulle komma i åtnjutande av samma avlöning som ämneslärarinnor vid institutet och lärarinnor vid förskolorna å Tomteboda och i Växjö samt ämnes- och arbetslärarinnorna vid hantverksskolan i Kristinehamn för blindas, varjämte de, om denna deras hemställan vunno bifall, i underdånighet anhållit om framställning till riksdagen om denna löneförbättrings ikraftträdande från den 1 januari 1920.

Över denna ansökning hava bilagda utlåtanden avgivits dels av direktionen över institutet och förskolan för blindas å Tomteboda, dels ock av inspektören för blindundervisningen, vilken bland annat erinrat, att de förbättrade löneförmåner, som kunde komma ifrågavarande handarbetslärarinnor till del, även borde tillkomma den i den nya staten upptagna lärarinnan i hushållsgöromål, ehuru därom ingen begäran ingivits, då platsen ännu ej blivit besatt med ordinarie innehavare.

Då genom förenämnda riksdagsbeslut handarbetslärarinnorna erhållit lägre avlöning än arbetslärarna vid institutet, med vilka de enligt 1908 års stat voro

jämställda, och den i propositionen till 1919 års riksdag föreslagna proportionen mellan handarbetslärarinnornas och arbetsläraernas löner därigenom blivit rubbad till nackdel för handarbetslärarinnorna, finner överstyrelsen skäl föreligga, att framställning göres till riksdagen om ändring i berörda hänseende, därvid överstyrelsen på de i överstyrelsens underdåniga skrivelse den 28 november 1918 anförda skälen anser sig böra förnya sin hemställan rörande avlöningens höjande till 2,800 kronor med tre ålderstillägg å 300 kronor. Vidare anser överstyrelsen att, därest nu ifrågasatt framställning i avseende å handarbetslärarinnorna kommer att göras, densamma jämväl bör innefatta omreglering av löneförmånerna för den vid institutet anställda lärarinnan i hushållsgöromål, vilken enligt riksdagens beslut i sådant hänseende likställts med ifrågavarande handarbetslärarinnor. Även i fråga om lärarinnan i hushållsgöromål föreligger nämligen, på sätt överstyrelsen i ovanberörda skrivelse den 28 november 1918 framhållit, skäl för avlöningens höjande till 2,800 kronor med tre ålderstillägg å 300 kronor.

Vad beträffar den tidpunkt, från vilken den föreslagna löneförhöjningen bör komma ifrågavarande lärarinnor till del, har i den ingivna petitionen hemställts, att löneförhöjningen måtte få träda i kraft den 1 januari 1920. Då det synes överstyrelsen billigt, att sagda lärarinnor få komma i åtnjutande av den slutligt reglerade avlöningen från samma tid som deras kamrater vid läroanstalten, vill överstyrelsen förorda den i detta avseende gjorda hemställan. Till bestridande av den merutgift, som skulle bli en följd av ett bifall till denna framställning, torde erforderligt belopp, 1,600 kronor, böra uppföras å tilläggsstat för år 1920. Överstyrelsen får i annat sammanhang återkomma härtill.

På grund av det ovan anförda får överstyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels godkänna sådan ändring i staten för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan, att löneförmånerna för envar av tre handarbetslärarinnor och lärarinnan i hushållsgöromål bestämmas att utgöra 2,800 kronor, därav 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, med tre ålderstillägg å 300 kronor efter 5, 10 och 15 års tjänstgöring,

dels ock för tillämpning härav höja den i inkomststaten för läroanstalten ingående posten: ordinarie statsanslag med 1,600 kronor eller från 103,150 kronor till 104,750 kronor.

Rätt avskrivet betygas på tjänstens vägnar:

G. Hummerhielm.
